

2022 augusztusi mérnök évfordulók, emlénapok + **programok**

1. – 220 éve született Fuchs Vilmos mérnök

Lőcsén, 1802. augusztus 1-én született Fuchs Vilmos (1802-1853) vegyész, bányamérnök és akadémikus. A középfokú tanulmányait szülővárosában és Lembergben végezte. 1819-ben gyógyszerész-segéd lett, majd 1826-ban Bécsben gyógyszerészetet hallgatott. Különösen a kémiát kedvelte, és 1829 január 17-én vegyészdoktor lett. Disszertációja a brennbergi barnaköszén vegyelemzése volt. 1833-ban bányászattal kezdett foglalkozni, és a selmecebányai bányász akadémiát látogatta. Ezt követően Szomolnokon, 1834 végén pedig Agordóban (Lombard–Velencei Királyság) működött. 1836 júliusában Szászkabányán bányamester lett. 1838-ban Szomolnokra bányaigazgatónak ment és azon év augusztusában visszatért Agordóba. 1844-ben Selmecebányán főbánya-igazgató és bánya-tanácsos lett. 1848-49-ben a magyar minisztériumban a kohászati s pénzügyi osztály elnöke volt és a minisztériumot Debrecenbe is követte. A szabadságharc idején, Kossuth Lajos megbízásából Selmecebányán löporgyárat rendezett be és azt vezette, ezért 1849-ben menekülnie kellett. 1851 szeptemberében Belgrádba költözött, a szerb kormány az állami bányászat megszervezését, majd vezetését bízta rá. A szerb bányatörvény is az ő műve. Szakmai írásai a bécsi tudományos akadémia jelentéseiben tanulmányozhatók.

1. – 80 éve született Jéki László fizikus

Pécsett, 1942. augusztus 1-én született Jéki László (1942-2009) fizikus, tudománynépszerűsítő, újságíró. 1965-ben az ELTE-n szerzett fizikus diplomát, majd a Központi Fizikai Kutatóintézet (KFKI) Magfizikai Főosztályán maghasadással kapcsolatos problémákkal foglalkozott. 1975-ben védte meg kandidátusi értekezését. 1975-1980 között a KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézetének (RMKI) igazgatóhelyettese volt, majd hat éven át volt a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének (MTESz) főtitkárhelyettese. 1986-tól ismét a KFKI RMKI főmunkatársa lett. Tudományirányítási feladatköreiben sokat tett a magyar tudomány nemzetközi kapcsolatainak fejlesztéséért és a tudományos ismeretterjesztés fellendítéséért. Közel 3.000 tudományos ismeretterjesztő cikke jelent meg elsősorban a magfizika, részecskefizika, űrkutatás, atomenergetika, tudománytörténet tárgykörében. Rendszeresen kérték fel tévékben, rádiókban, internetes lapokban tudományos kérdésekről adott tájékoztatásra, előadást tartott a Mindentudás Egyetemén. Hat kötete jelent meg, köztük a KFKI történetét feldolgozó munkája. Az utolsó kettőt súlyos betegen kórházban fejezte be, megjelenésüket már nem érthette meg. A Műszaki Élet, a Fizikai Szemle, a Magyar Tudomány szakfolyóiratok szerkesztő bizottságának tagja volt. Több lexikon számára írt és fordított természet-tudományos tárgyú szócikkeket.

2. - 120 éve született Orowan (Orován) Egon fizikus

Óbudán, 1902. augusztus 2-án született Orowan (Orován) Egon (1902-1989) szilárdtest-fizikus, kutató és tanár. 1920-1922 között a Bécsi Egyetemen fizikát, kémiát, matematikát és csillagászatot tanult. 1928-ban a Berlieni Műszaki Egyetemen folytatott mechanikai és elektromos mérnöki tanulmányokat, de hamarosan a fizika felé fordult és a kristályok töréséről írt doktorátust 1932-ben. 1936-tól a Tungstram Kutató

Laboratóriumában Bródy Imre fizikus, feltaláló alkalmazta. 1937-ben a Birmingham-i egyetemen kezdett el dolgozni Rudolf Ernst Peierls fizikussal az anyagfáradás elméletén. 1939-ben a Cambridge-i Egyetemen dolgozott: továbbfejlesztette a diszlokáció-elméletét. Ma ezen záródó diszlokációkat Orowan-hurkoknak nevezik. Cambridge-ben William Lawrence Bragg felkeltette az érdeklődését a röntgen-difrakciós kutatások iránt. A háború alatt a lőszertermelés problémáin is dolgozott. 1950-ben Richard Soderberg meghívására az amerikai Massachusetts Institute of Technology (M.I.T.) mechanikai mérnöki tanszékéhez csatlakozott. A fémfizika, a fémek képlékeny alakváltozásának világszerte ismert szakértője volt, de ezenkívül foglalkozott geofizikával, orvosi fizikával és számos más tudományterülettel is.

7. – 175 éve született Seefehlner Gyula mérnök

Pesten, 1847. augusztus 7-én született Seefehlner Gyula (1847-1906) vasút- és hídépítő mérnök, császári és királyi állami gépgyári főfelügyelő. 1874-ben államvasúti mérnökként dolgozott a budapesti összekötő vaspályánál. 1879-től 1882-ig a Magyar Mérnök- és Építészegylet Közlönye című folyóirat Út- és vasútépítés rovatának vezetője volt. Később a Magyar Állami Vasúti Gépgyár (MÁVAG) főmérnöke, majd főfelügyelője lett. 1901-ben királyi tanácsossá nevezték ki, 1903-ban a vaskoronarend III. osztálya kitüntetését kapta. Számos vasúti hídon dolgozott, mint építésvezető, valamint a budapesti Ferenc József híd (ma: Szabadság híd) és az Erzsébet híd építését is ő irányította főfelügyelőként.

8. – „Villámvédelem” című mérnök-kamarai továbbképzés

A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Mérnöki Kamara „Villámvédelem” témakörben 2022. augusztus 9-én 9:00 és 15:00 óra között szervez online továbbképzést az Elektrotechnikai és Épületvillamossági Tagozat, a Hírközlési és Informatikai Tagozat és az Energetikai Tagozat érdeklődő tagjai számára. Bővebb információ: <https://www.mmk.hu/szolgalatasok/tovabbkepzes/jelentkezes?kepzesId=5632>

13. – 150 éve született Hérics Tóth Jenő vegyész

Csáktornyán, 1872. augusztus 13-án született Hérics Tóth Jenő (1872-1949) élelmiszervegyész. Budapesti és berlini egyetemen vegyészeti és gyógyszerészeti oklevelet szerzett. 1897-től a magyaróvári gazdasági akadémia tanársegédje, ezt követően a kassai Szesz- és Vegykísérleti Állomás adjunktusa, majd 1908-tól a gödöllő-szentgyörgy-pusztai kísérleti szeszgyár és szesz-kísérleti állomás vezetője volt. 1918-tól a Budapesten létesült Állami Erjedéstani Intézet, illetve az ebből alakult Országos Erjedéstani és Mezőgazdasági Ipari Kísérleti Intézet igazgatója lett. Az intézet megszervezésén és fejlesztésén kívül tevékenyen vett részt a szakoktatásban. 1922-től a közgazdasági egyetem előadója, majd magántanár, és a Műegyetemen lett tanár. Számos szakcikke és közleménye jelent meg. Érdemeket szerzett a hazai mezőgazdasági iparok korszerűsítése és fellendítése körül. A hazai élelmiszer-ipari kutatás megalapozásán és fejlesztésén túl a tudományos ismeretterjesztésben is nagy szerepet vállalt.

16. – 120 éve született Szablya Ferenc mérnök

Budapesten, 1902. augusztus 16-án született Szablya Ferenc (1902-1989) gépészmérnök. 1924-től a Pénzügyi Központnál dolgozott, majd 1926-1945 között Budapesten mérnökként alkalmazták a főváros csatornázási ügyosztályán. 1945-től nyugdíjba menetelég, 1976-ig a Fővárosi Csatornázási Műveknél főosztályvezető, főtechnológus, majd főmérnök volt. Főbb munkaterületei: Budapest távlati

csatornázási terve, dél-pesti szennyvíztisztító telep, csatornázás, szennyvíztisztítás. Számos szakkönyv, jegyzet, szabvány megalkotásában részt vett. Oktatott a szakmérnök-képzésben, a szakmunkásképzésben. Több szakmai bizottság tagja, illetve vezetőségi tagja volt.

18. – Építési, akusztikai és tartószerkezeti mérnök-kamarai továbbképzés

A Budapesti és Pest megyei Mérnöki Kamara „Korszerű tüvegszerkezetek építészeti, anyagszerkezeti, tartószerkezeti ismeretei mérnököknek” témakörben 2022. augusztus 18-án 9:00 és 14:00 óra között szervez online továbbképzést az Akusztikai, az Építési és a Tartószerkezeti Tagozat érdeklődő tagjai számára. Bővebb info: <https://www.mmk.hu/szolgaltatasok/tovabbkepzes/jelentkezés?kepzesId=5511>

21. – 110 éve született Kertai György geológus

Budapesten, 1912. augusztus 21-én született Kertai György (1912-1968) geológus, egyetemi oktató, akadémikus. Tanulmányait Budapesten végezte, természettan-vegytan szakos tanári oklevelet szerzett. 1937-től a Standard Oil, a későbbi Magyar Amerikai Olajipari Részvénytársaság (MAORT) geológusa, 1948-ban kerületi főgeológus Nagykanizsán, 1951-től a Magyar-Szovjet Olajipari Részvénytársaság (MASZOLAJ) főgeológusa, majd 1954-től az egységes magyar olajiparnál ugyanezt a tisztséget töltötte be. 1957-től az Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt (OKGT) fősztályvezetője, majd kutatási vezérigazgató-helyettese volt. 1964-től a Központi Földtani Hivatal elnöke lett. 1947-től a szegedi, majd a budapesti egyetemen oktatott. A kőolajföldtan nemzetközileg elismert szakértője volt, vezető szerepet töltött be a kiscsehi-lendvaújfalusi-nagylengyeli és a görgeteg-babócsai szénhidrogéntelepek feltárásában.

22. – Vízgazdálkodási és vízépítési mérnök-kamarai szakmai nap

A Budapesti és Pest megyei Mérnöki Kamara „Vízgazdálkodási- és vízépítési” témakörben 2022. augusztus 22-én 9:00 és 14:00 óra között szervez online szakmai napot az érdeklődő tagjai számára. Bővebb info: <https://www.mmk.hu/szolgaltatasok/tovabbkepzes/jelentkezés?kepzesId=5512>

23. – 120 éve született Vecsei Géza mérnök

Kisvárdán, 1902. augusztus 23-án született Vecsei Géza (1902-1960) Kossuth-díjas villamosmérnök. Felsőfokú műszaki tanulmányait Németországban végezte. Az 1920-as években a Hajós és Szántó villamossági gyárnál helyezkedett el, hol rövidesen az árammérő-gyártó részleg vezetője lett. Alkotó munkásságát a II. világháború és a fasiszmus átmenetileg megakadályozta. 1945 után rövid ideig szülővárosában egy vasüzem műszaki vezetője volt. A gödöllői Ganz Árammérőgyár alapításakor a gyár főkonstruktőrévé nevezték ki. Munkatársával, Mondl Ferencsel olyan új típusú árammérőt szerkesztett, mely világviszonylatban is az elsők közé tartozott s keresett exportcikké lett.

25. – 180 éve nyílt az első magyar iparmű kiállítás

Magyar Ipartestület szervezésében Pesten, 1842. augusztus 25-én nyílt az első magyar iparmű kiállítás. A köztudat a kiállítás rendezését Kossuth Lajos (1802-1894) nevéhez kapcsolja, aki ugyan lelkesülten adott hírt a Pesti Hírlapban a kiállítás minden fejleményéről, de a kereskedői és a szervezői szaktudást Landerer Lajos biztosította. A következő idézet Kossuth Lajos, mint hírlapíró 1842. június 6-ai felszólító leveléből származik: „A hazai műipar emelésére az iparegyesület mindenképp szükségesnek tartván műiparunk jelenlegi állapotának megismertetését, ezen célzt Pesten eszközendő iparmű-kiállítással véli

legkönnyebben elérhetőnek, hogy így a hazai műipar minden természetményei az ország fővárosában központositva, jelenlegi iparállapotunknak egy élethű képét állítsák a közönség elébe. Az e' mezőn már eddig nyert eredmények buzdítani fognak új kísérletekre 's törekvésekre, 's ösztönül szolgálni azon iparágak meghonosítására, mellyeknek elhanyagoltatása, nagy részben annak is tulajdonítható, hogy a közönség nem is tudta, mellyek azon iparágak, mik most is jelesek, kiknek készítményei most is kitűnők, az iparegyesület érdemlett elismerésül ezüst és érc jelpénzekkel 's nyilvános dicsérő említéssel fogja jutalmazni. A' iparkészítmények megbirálása 's a' jutalmak kiosztása egy szabadon választott, részrehajlatlan, műértőkből álló választmányra bízatik. – Hogy ezen műiparkiallitás céljának minél teljesebben 's tökéletesebben megfelelhessen, felszólittatnak ezennel Magyarországnak 's az ahoz kapcsolt tartományoknak és Erdélynek, szóval az egész két hazának minden kézművesei, mesteremberei, gyárnokai és minden iparűzők, hogy készítményeik beküldése által az iparegyesületet ezen közhasznu céljában résztvőkkel 's együttműködésükkel elősegíteni méltóztassanak.”

Az első magyar iparmű kiállításon 213 kiállító 298 tárgyat mutatott be a 14.425 fizető látogatónak.

26. - 125 éve született Jakóby László mérnök

Liptó vármegyei Luzsnán, 1897. augusztus 26-án született Jakóby László (1897-1957), aki a soproni Bányászati és Erdészeti Főiskolán 1924-ben kapott kohómérnöki oklevelet. Ezt követően a Hirman Ferenc-féle öntöde és vagonfelszerelési gyár üzemvezető mérnöke és a Miskolcvidéki Kőszénbánya Rt. üzemvezető mérnöke (1924-1925) volt. 1925-1931. között volt a csepeli Weiss Manfréd Acél- és Fémművek Alumínium- és Fémöntödéjének vezető főmérnöke. Budapesten önálló kohómérnöki tervező- és tanácsadó irodát nyitott, majd speciális kemence-, kazán- és kohó-építőipari, ill. szigetelővállalatának vezetője (1931-1949), a Magyar Alumínium- és Könnyűfémipari Kutató Intézet, ill. a Fémipari Kutató Intézet Kohászati Osztályának osztályvezető főmérnöke (1949-1957) volt. Ezt követően címzetes egyetemi tanár címet kapott. Kohászati, kohó- és gépipari anyag- és gyártásismerettel, elsősorban a fémöntödei homok vizsgálatával, az alumínium és a nehéz színesfémek kohászati kérdéseivel, az alumínium- és magnézium-ötvözetek tulajdonságaival foglalkozott, a hazai magnézium- és cinkkohászati anyagtudományi kutatások egyik elindítója volt. Nemzetközileg is elsők között vizsgálta a színesfémhulladékok feldolgozásának lehetőségeit, új pörkölési, olvasztási és öntési eljárások bevezetője a hazai fémkohászatban. Különösen értékes kohászattörténeti és művelődéstörténeti tevékenysége. Feldolgozta az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület (OMBKE) és lapja, a Bányászati és Kohászati Lapok megalapításának körülményeit, első éveinek történetét, a magyarországi műöntészet történetét, vizsgálta a kohászati újdonságok hazai elterjedésének okait és következményeit, a kohászati szakmai kitüntetések – érmek, plakettek egyéb elismerések – fejlődését. Számos népszerű szakkönyv, egyetemi jegyzet, egyéb tudományos ismeretterjesztő kiadvány szerzője és szerkesztője volt.

28. – 150 éve született Bresztovszky Béla mérnök

Nagykárolyban, 1872. augusztus 28-án született Bresztovszky Béla (1872-1941) mérnök, műegyetemi tanár. Tanulmányait a budapesti Műegyetemen végezte 1894-ben, majd ösztöndíjjal a darmstadti, genfi, berlini, müncheni és párizsi műszaki főiskolákon folytatta. 1896-tól 1899-ig műegyetemi tanársegéd, s

közben a Ganz Danubius Hajógyár hídosztályának mérnöke volt. 1901-től 1912-ig műegyetemi adjunktus. 1907-ben műszaki doktori oklevelet szerzett. 1912-től a műszaki mechanikai és elméleti géptan rk., 1914-től ny. r. tanára s 1916-tól a tanszékhez kapcsolódó műszaki mechanikai laboratórium és Kísérleti Állomás vezetője és továbbfejlesztője volt a budapesti műegyetemen. Működése alatt a laboratórium a hazai anyagvizsgálati kutatások egyik fontos központjává vált. Az 1902-03. tanévben az építőanyagokkal kapcsolatos laboratóriumi gyakorlatokat az egyetemi oktatásba is bevezette. A korszerű fődémszerkezetekre és építőanyagokra vonatkozó anyagvizsgálati kutatásai külföldön is visszhangot keltettek. Behatóan foglalkozott a repülés műszaki kérdéseivel is. A Magyar Aero Szövetség alelnöke volt, s a Műegyetemi Sportrepülők Egyesületének létrehozásával és vezetésével fontos szerepet játszott a magyar repülés újjászervezésében az I. világháború után.

30. - 240 éves a magyar mérnök-képzés

A hazai technikai szakoktatás, s egyszersmind a magyar mérnök-képzés, így a mai Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME) története a XVIII. századba nyúlik vissza, amikor már feltétlenül szükség volt mérnökökre a kormány gazdaságpolitikájában fontos szerepet játszó országos földfelmérési munkálatokhoz, illetve a közutak rossz állapotának, a folyók szabályozatlanságának megszüntetéséhez, valamint a hatalmas méretű mocsarak lecsapolásához egyaránt. Az 1782. augusztus 30.-án létrejött Institutum Geometrico-Hydrotechnicum volt az első polgári mérnök-képző intézet Európában, amelyben egyetemi szervezetben oktatták a műszaki tudományokat. Ezt megelőzően 1782. augusztus 2-án II. József császár írta alá a mérnök-képző intézet alapító levelét, amely nem sokkal később augusztus 30-án jelent meg. E rendelet az intézetet az állami mérnöki állások betöltésére egyedül képesítő „mérnöki oklevelek” adományozásának jogával ruházta fel. A BME jogelőd intézmény az 1777-ben Nagyszombatról Budára áthelyezett Tudományegyetem bölcsészeti kar kebelében 1782. szeptember 19.-én Pesten nyílt meg. Itt elsősorban földmérő, vízszabályozó, térképíró és ár-mentesítő mérnököket képeztek, s az ez irányú képzés 12 évvel előzte meg az 1794-ben alapított párizsi École Polytechnique-t.

1782. szeptember 19. az immáron 240 éves BME Építőmérnöki kar születésnapja. Itt szerzett diplomát Zielinski Szilárd, az első magyar műszaki doktor, a vasbeton-építés úttörője, a Budapesti Mérnöki Kamara első elnöke, akinek legismertebb munkája a Margit-szigeti víztorony, és hidak tervezésében is közreműködött. Itt diplomázott, és tanított Jáky József, a ferihegyi repülőtér alapozásának tervezője, és Európa első talajmechanikai laboratóriumának megszervezője, Mistéth Endre, aki a negyvenes években az akkori Európa legnagyobb nyílású hídját tervezte, valamint Széchy Pállal, Michailich Győzővel, Oltay Károllyal és Jáky Józseffel részt vett a főváros második világháború utáni újjáépítésében. Itt végzett Pécsi Eszter, az első magyar mérnökknő, és Tarics Sándor, akinek földregésálló szerkezetek építésére kidolgozott újítását világszerte alkalmazzák. Az építőmérnök a kulturált életkörülményeinkért dolgozik. Az egészséges ivóvíz biztosításához, a környezetbarát szennyvíztisztításhoz vagy éppen a lakhatáshoz, ipari termeléshez szükséges építmények, valamint a hidak, utak, vasutak tervezése, kivitelezése és fenntartása az építőmérnök feladata. A precíz mérnöki létesítményeink hozzájárulnak az árvizek, földcsuszamlások és más természeti veszélyek kockázatának csökkentéséhez. A geoinformatikus

építőmérnökök ma már műholdakkal és drónokkal térképezik környezetünket, hogy térinformatikai rendszerekkel segítsék a tervezőmérnököket és a döntéshozókat. Magyarországon elsőként itt lehet építmény-informatika szakon tanulni. Hallgatók a kar minden szakterületén elsajátíthatják az épített környezettel kapcsolatos kihívások digitális újításokra építő módszertanait is.

Felhasznált irodalom:

- *MMK Történeti (Bizottság) Munkacsoport: Magyar mérnökök évfordulói 2022-ben*
Internet: mmk.hu/kamarai/historia
- *Évfordulóink a műszaki és természettudományokban*
MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága sorozatának egyes kötetei
- *História – Tudósnaptár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók*
Internet: tudosnaptar.kfki.hu/historia
- Nagy Ferenc szerk.: *Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig*
1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK
- Kenyeres Ágnes szerk.: *Magyar Életrajzi Lexikon I-IV.*
1967-1990. – Akadémiai Kiadó
- Fejér László szerk.: *Vizeink krónikája*
2001. VMLK Budapest
- *Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala és jogelőd Magyar Szabadalmi Hivatal kiadványai*
Internet: sztnh.gov.hu
- *Millenáris Tudástár: „Álmok Álmodói 20” kiállítás digitalizált dokumentumai*
Internet: tudastar.almokalmodoi.hu
- *Mérnöki évfordulók, emlénapok és programok - 2014. január 1-től havi bontásban*
Internet: mmk.hu/kamarai/historia
- *Egyéb életrajzi és műszaki források*

Készítette: Sipos László József villamosmérnök, minőségügyi szakmérnök
Magyar Mérnöki Kamara (MMK) Történeti (Bizottság) Munkacsoport tagja